

AMERICA FOR
BULGARIA
FOUNDATION

***Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)***

БЮЛЕТИН №1

Януари 2023

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект *“Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство”* – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Първите оценки за брутната продукция от зърнени култури за 2022 г. на НСИ се изчислява на 5,5 млрд.лв, което е ръст с 25%, но физическото производство е надолу с около 16%.
- При маслодайните култури има ръст от 19% през 2022 г. на годишна база, като стойността достига 2,8 млрд.лв. Същевременно се отчита, че прибраната рапица е на нива от 75% от равнището през 2021 г., а при слънчогледа да има ръст от 4%. Брутната продукция от слънчоглед възлиза на 2,4 млрд.лв., а рапицата на 0,31 млрд.лв.
- Значителното повишение на цените през 2022 г. и структурата на производство в българското земеделие се очаква да доведат до повишение с 20% на брутната продукция от отрасъла, до нива от 12,9 млрд.лв, където петте основни култури формират около 63% от цялата селскостопанска продукция. От друга страна БДС от земеделие се очаква да нарасне с 10% за година, до 5,7 млрд.лв.
- Анализът на САРА за валежните количества показва, че за последните 10 години има ръст в средните годишни валежи до 640 л/м² от 600 л/м² от последните 50 години, но същевременно те са по-малко в критичните вегетационни месеци от историческите нива. Заради топлата зима и валежи в нормата до момента не се отчитат допълнителни рискове за растенията на открито.
- През м.декември се отчете рязко поевтиняване специално при пшеницата, която за месец падна с 12%. При царевичата поевтиняването е със 7%. Причина за това е пазарната конюнктура, където цените вървят надолу. По-нататъшно намаление не се оценява като много вероятно, а някакво повишението ще е заради сезонния фактор. По-голямо раздвижване може да има при по-надеждни оценки за новата реколта.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Русия в края на м.януари са най-ниските от година насам, като FOB цените при хлебната пшеница - 307 US\$/т, ечемик - 273 US\$/т, фуражна пшеница - 263 US\$/т, царевичата - 264 US\$/т. FOB цената на слънчогледово олио е 1140 US\$/т, най-ниската точка от м.декември, 2020 г.
- По данни на USDA 2022/23 година е сред най-добрите за пшеницата до сега в световен мащаб. Прибраните количества се изчисляват на 781 млн.т., което надминава 2021 г. - 779 млн.т. Реколтираната царевича също е на добри равнища от 1161 млн.т, като САЩ държи почти 1/3 от това производство. Счита се, че световно производство под 1150 млн.т. отваря дисбаланс допълнително тласкащ цените нагоре.
- FOB цените на палмово масло от Малайзия към м.януари остават под 1000 \$US, което е най-ниското ниво от една и половина година насам. От началото на годината цените на палмовите мазнини са с 1/3 надолу, но същевременно са с около 35% по-високи от тези за последните 5 години.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	10.2022	11.2022	12.2022	01.2023*	02.2023*
Хлебна пшеница	651,29	651,29	576,97	590	600
Фуражна пшеница	635,64	639,56	565,23	575	580
Ечемик	567,12	580,88	592,62	590	590
Царевича	604,35	596,53	555,46	560	565
Слънчоглед**	1056,50	1106,80	962,25	950	1000

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗм и НСИ

- Липсва информация

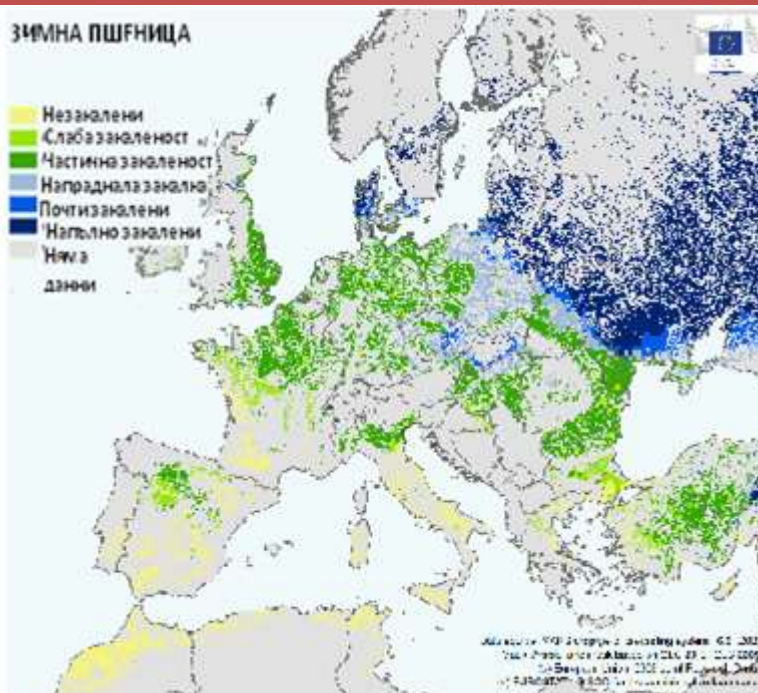
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	11.2022	12.2022	% изменение годишна база
Пшеница, червена мека, евро/тон (Мексикански залив)	415,31	365,31	10%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	-	-	-
Царевича, евро/тон (Мексикански залив)	315,33	285,81	22%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1320	1170	-3%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Акклиматизация и закаленост на пшеница и опасност от измръзване на JRC-Mars към ЕК към 16 януари, 2023 г.

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, January, 2022

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Общата продукция от зеленчуци през 2022 г. по данни на НСИ в стойностно изражение пада на едно от най-ниските равнища в исторически план до 4% в структурата на растениевъдството и до 3% в брутната продукция от цялото селско стопанство.
- Независимо, че изкупните цени нарастват с около 16%, физическите обеми на производство се очаква да се свият с 18%, което води до намаляване на номиналната производствена стойност от зеленчукопроизводството с 6% за година.
- Производството на домати за 2022 г. се изчислява на 103 млн. лв, което съставлява 29% от общата стойност на зеленчукопроизводството. За сравнение през 2021 г., този процент е възлизал на 28%. По данни на НСИ физическото производство на домати може да се свие с 13%, докато очакванията на САРА са да бъде до 5%.
- През м.януари 2023 г. най-голямо увеличение на цените на едро се отчита при домати, които на едро на годишна база са нагоре с 30%. При цените на дребно поскъпването е с 25%. Цените на дребно за домати на годишна база през 2022 г. са нагоре с 35%. При краставиците цените на дребно са 17% нагоре, докато на едро могат да стигнат 20%. Средно цените на дребно за зеленчуци по изчисления на САРА за 2022 г. ще достигнат ръст от 22%.
- Текущите оценки на САРА за вноса на домати, пипер, краставици е, че той ще е по-малък от същия през предходната година. Независимо, че вътрешното производство намалява, повишението на цените се отразява съкращаващо и на вноса, а и на цялото потребление.
- САРА редуцира оценката си за годишния внос на домати до 94 хил.т от първоначално предвижданите 105 хил.т. За първите 10 месеца са внесени 75,6 хил.т. Вносът на пипер за 2022 година се предвижда на 31 хил.т, което е надолу от 39 хил.т при оценката от началото на годината. До м.октомври, 2022 г. са внесени 25 хил.т. Оценките за вноса на краставици през 2022 година са за 31 хил.т от първоначално прогнозираните 38 хил.т., като за десет месеца са внесени 22 хил.т.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- По данни на [Hortidaily](https://hortidaily.com), заради Ковид-19 през 2021 г., пазарът на биохрана в ЕС може да надмине този в САЩ, докато през 2022 г., както заради инфлацията, така и заради опасенията от последствията от украинската криза САЩ ще си върнат първото място. Стойността на търговията с биохрана в ЕС през 2021 по изчисления на FAS е 58,6 млрд. US\$, докато в САЩ е 57,5 млрд. US\$.
- Пазарната картина в настоящия сезон показва, че краставиците могат да бъдат с най-добра конюнктура за производителите в Западна Европа, където цените са стабилно над 0,80 евро/кг и търсенето е високо. Консумацията в ЕС се покачва също през последните години с темп от 7% годишно за ЕС.

Изкупни цени, лв./тон

	10.2022*	11.2022*	12.2022*	01.2023*	02.2023*
Домати	1,00	1,10	1,40	1,90	2,10
Краставици	1,20	1,30	1,90	2,30	2,70
Пипер	0,90	1,10	1,50	1,90	2,40

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	10.2022	11.2022	12.2022*	01.2023*
Домати - оранжерийни	2,71	3,10	3,22	3,22
Домати - внос	2,35	2,92	3,04	3,30
Краставици - оранжерийни	2,11	2,69	3,50	3,90
Краставици - внос	2,10	2,63	3,00	3,25

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.

	10.2022	11.2022	12.2022	01.2023
Домати	3,28	3,65	3,78	3,84
Краставици	3,00	3,30	4,09	4,38
Чушки (червени)	2,99	3,45	4,60	4,87

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- Топлото време през последните два месеца се отрази и на цените на домати в ЕС, които са в рамките на сезонните средни. Средните цени в Испания в м.декември бяха 0,65 евро/кг, докато през м.януари се покачиха до 1 евро кг за кръгли домати, което е с 25% нагоре за година. Цените през м.февруари поради очакваното застудяване вероятно ще се повишат, като могат да стигнат средно за ЕС до 1,60 евро/кг, което да е с 55% от нивото преди година. Цените на едро на домати в Турция се почти удвояват през м.януари до 0,95 US\$/кг, докато в края на м.декември бяха 0,42 US\$/кг.
- В края на м.януари при зеления пипер в Испания по данни на [Agro Pizarra](https://agro.pizarra.com) цените са 1,18 евро/кг, което е на същите нива като от края на м.декември, а в самия месец се отчитаха и големи спадове, а червеният пипер е 1,60 евро/кг, което е чувствително нагоре от 0,92 евро/кг преди месец. Цените на едро на зеления пипер в Турция през м.януари вече са 0,65 US\$/кг, като това покачване е слабо на фона на ръста при домати и краставиците.
- Цените на едро на краставици в Турция в края на м.януари се покачват до 0,65 US\$/кг, а през м.февруари могат да стигнат 0,80 US\$/кг. Цените в Испания през м.януари се задържаха на обичайното си равнище около 1,10-1,20 евро/кг, а заради застудяването в Европа през м.февруари се очаква да се покачат до 1,50 евро/кг..

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- През изминалата година увеличението на изкупните цени на суровото мляко в страната е с 33%, като резултат от покачване цените глобално и повишените разходи за издръжка на животновъдството. Въпреки това, изкупната цена за кравето мляко в България е сред най-ниските в ЕС, а към момента по-ниски са изкупните цени само във Франция, Словакия и Прибалтика.
- Нарастването цените само на фуражите по данни на НСИ се очаква да бъде над 30% за година, което показва, че намаление на изкупните цени на кравето мляко под 1 лв/кг при тази конюнктура е малко вероятно, макар сезонно през пролетта и лятото да има натиск за смъкване на цените.
- По предварителни данни на НСИ номиналната брутна продукция от мляко през 2022 г. нараства с около 20% до 877 млн.лв. Това представлява около 36% от стойността на продукцията от животновъдство. Делът на млякото в цялата селскостопанска продукция остава около 7%, подобно на нивата от 2021 г.

Развитие на млечната верига в света

- Продължава спадът при изкупеното мляко в ЕС като за периода м.януари-ноември 2022 г. в сравнение с година по-рано, то е с 0,1%.
- Производството нараства в 10 държави членки, включително в Германия и Франция. Значимо намаление има в Хърватия (-5,5%), Кипър (-4,3%), България (-3,2%).
- Средната изкупна цена за килограм мляко в ЕС продължава да нараства – за ноември с 2%, но за Германия, Италия, Испания, Нидерландия, Португалия и Малта остава на същото ниво, намалява за Словакия, Чехия, Унгария и Литва.
- Цената на суровото краве мляко на Спот пазара Лоди в Италия през м.януари спада до ниво 0,55 евро/л, което е 16% надолу за месец, но с 20% нагоре за година. Специфичното за този пазар е, че най-ниските цени са през зимните месеци, а най-високи през лятото, когато търсенето е най-голямо.
- Международните цени на млечните продукти намаляват през последните месеци, като в основният вносител Китай за първите 11 месеца на 2022 г. са импортирани с 15% по-малко млечни суровини и продукция.

Актуална информация

- ДФЗ прие удължаване на схемата „Помощ за участие в изложения“. Одобреният финансов ресурс е 1,8 мил. лева. Удължаването на схемата е до 30.06.2023 г. Допустими за подпомагане са: такси за участие; разходи за път и транспортиране, разходи по самото оформяне на презентациите. След Ковид-19 постепенно възможностите за такива участия се увеличават.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	10.2022	11.2022	12.2022	01.2023*	02.2023*
България	97.79	99.75	101.70	103.00	103.00
ЕС (13)	101.57	104.90	106.78		

Източник:ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	11.2022	12.2022	01.2023	Δ%m-1	Δ%y-1
България					
ЕС (28)	610.2	571.1	502.6	-12.0	-26.1

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	11.2022	12.2022	01.2023	Δ%m-1	Δ%y-1
България	2328.0	2312.0	2344.0	+1.4	+16.0
ЕС (28)	1243.9	1109.0	970.1	-12.5	-14.3

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца). За България, цените са от ДКСБТ и отразяват цените на складове на едро, на готови за крайния потребител продукти, с включен ДДС.

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	11.2022	12.2022	01.2023	Δ%m-1	Δ%y-1
България	1781.0	1825.0	1819.0	-0.3	+35.9
ЕС (28)	921.2	919.2	907.5	-1.3	+36.9

Δ%m-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец
Δ%y-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- Доклад на нидерландската Robobank за развитието на пазара на млечни продукти показва, че пазарното търсене може да отслабне с ясни различия между отделните пазари. САЩ и ЕС - големи пазари на сирена и масло, задържат високо ценово ниво, макар и под най-високите стойности постигнати през годината поради по-слабото предлагане. Спадът в цената на сухите млека започнала от Океания се пренася и на останалите пазари. Въпреки увеличението на разходите за производство на мляко се очаква увеличение на предлагането и през първото тримесечие на 2023 г. Високата инфлация при храните вероятно ще се отрази негативно на търсенето на млечни продукти в развиващите се държави.
- Според Европейският млечен борд повишението на изкупните цени през изминалата година в някои страни вече покрива разходите за производство, но не може да възстанови натрупаните загуби през последните години. Разходите нарастват експоненциално и перспективата изкупните цени да намалее отново, означава че доходите на стопаните отново ще бъдат подложени на натиск. Устойчивост на сектора не е възможно, ако не бъде стабилизирани или реформирани сектора.

Месо

Производство и търговия на месо в България

- Според прогнозните данни на НСИ, брутната продукция от месо през 2022 г. ще се повиши с 23% на годишна база до 1190 млн.лв. Увеличението се случва предимно под влияние на повишените цени при всички видове меса. Индексът на физическия обем показва растеж при производството на свинско месо с 4,6% спрямо 2021 г., докато при пилешкото и говеждото се очертава намаление, съответно с 1,7% и с 1,9%.
- Отчетената от НСИ изкупна цена на живи телета през третото тримесечие на 2022 г. е 3799 лв./тон, като превишението спрямо ценовото ниво от същия период на 2021 г. е с 22%. Поскъпването на говеждото месо на едро е с около 40% през 2022 г. съпоставено с 2021 г., което е най-голямото увеличение от всички меса.
- До м.октомври 2022 г. в промишлени условия са заклани 27,3 хил. говеда (+2,1% на годишна база), от които 3,18 хил. телета (-14%), 18,3 хил. юници и крави (+11%) и 5,8 хил. други говеда (-11%). Вследствие на по-големия брой заклани животни спрямо същия период на 2021 г., произведеното количество говеждо и телешко месо в кланиците нараства до 5,65 хил. тона (+5,4%), като това се дължи и на съкращение на стадото, което се очаква да е надолу с около 6%.
- Устойчив растеж се наблюдава и при цените на изкупуване на младите прасета – от 4005 лв./тон през първите три месеца на 2022 г. до 5664 лв./тон през третото тримесечие. Увеличението на ценовите нива в края на периода е с 42,7% на годишна база. Средногодишната цена на трупно свинско месо от кланиците се изчислява на малко над 4 лв./кг, като свинското месо е с най-висока цена за последните 2 месеца в ЕС.
- Увеличената издръжка на производството намира отражение в покачването на изкупните цени на агнетата. Съпоставката между осреднените стойности за третото тримесечие на 2022 г. и 2021 г. показва повишение в размер на 19% - от 5,4 лв./кг до 6,5 лв./тон.
- За същия период изкупните цени на бройлерите са се покачили с 34% - от 1,84 лв./кг до 2,46 лв./кг, Произведеното в кланиците месо от бройлери за първите десет месеца на 2022 г. е 75,6 хил. тона, като увеличението спрямо същия период на предходната година е само с 0,2%, но при по-малък брой на закланите птици.

Важни събития през м.януари, 2023 г.

- Официалните данни на ЕК от доклада “Organic farming in the EU”, показват че делът на биологичното животновъдство остава сравнително малък в целия животновъден сектор в ЕС. Относителният дял на отглежданите по методите на биологичното производство животни в общия брой на поголовието в стадата е най-висок при овцете и козите - 7,2%, 6% от едрия рогат добитък, 3,6% от свинете и 1% от домашните птици.

Цени, лв./тон кланично тегло

	10.2022	11.2022	12.2022	01.2023*	02.2023*
Говеждо и телешко месо	6532	6493	5887	5900	6000
Свинско месо	4753	4890	4958	4300	4300
Пилешко месо	4342	4166	4185	4120	4200
Агнешко месо	14317	14297	14180	-	-

*Прогнозни цени

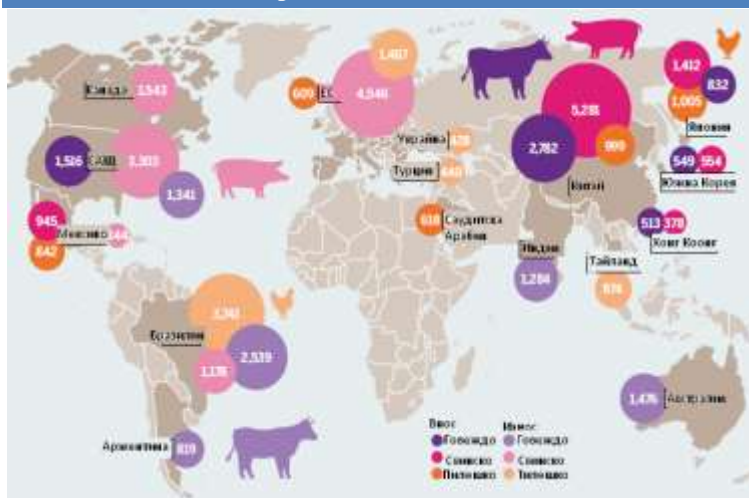
- Липсва информация

Източник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Средногодишната стойност на индекса на световните цени на месото за 2022 г. на ФАО е на най-високото ниво, регистрирано от 1990 г. насам. Увеличението спрямо равнището от 2021 г. е с 10%.
- Общата динамика на световните цени на месото през последния месец на изминалата година очерта спад, под влияние на понижението на цените на говеждото и телешкото месо (-3,3% спрямо м.ноември) и на пилешкото месо (-2,2%).
- Експертите от USDA повишиха прогнозата си за световното производство на свинско месо, като се предвижда то да достигне 114,1 млн. тона през 2023 г. Очакванията са търсенето в Китай да се засили, но вносът в страната ще се покачи слабо до 2,1 млн. тона, но остава значително под нивото от 2020 г. и 2021 г., съответно 5,2 млн.т. и 4,3 млн. тона.
- Световно производство на пилешко месо през настоящата година ще е около 102,9 млн. повишение с 1,8% спрямо 2022 година. По-значително нарастване на произвежданите количества се очаква в Бразилия (+3,5%), САЩ (+1,3%), докато в ЕС растежът ще е с около 0,5% .

Петте основни износителки и вносителки на месо в света през 2020 г. в хил.т.

Източник: https://eu.boell.org/sites/default/files/2021-09/MeatAtlas2021_final_web.pdf?dimension1=ecology

